

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Er beteckning: KN2024/02249

Sammanfattning av länsstyrelsen i Stockholms läns synpunkter

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att länsstyrelsen ska vara ensam tillsynsmyndighet över handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare och alla avfallstransporter och anser att tillsynsansvaret fortsatt bör ligga kvar på kommunen.
- Länsstyrelsen anser att de fem länsstyrelser som har ansvar att utöva tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter också bör få ett tillsynsansvar för nationella avfallstransporter.
- För att öka och effektivisera tillsynen inom avfallsområdet anser länsstyrelsen att de kommunala tillsynsmyndigheterna ska få en mer utvecklad central tillsynsvägledning, att varje länsstyrelse har en utsedd avfallsbrottssamordnare samt att en nationell avfallsbrottssamordnare tillsätts för att leda och samordna det nationella arbetet mot avfallsbrottslighet.
- Länsstyrelsen anser att införandet av förslaget att länsstyrelsen, i stället för kommunen, ska kunna besluta att en yrkesmässig verksamhet får hantera sitt eget avfall som kommunen ansvarar för ska senareläggas.
- Länsstyrelsen anser att avgiften för handläggning av ansökningar från yrkesmässiga verksamheter som önskar hantera sitt kommunala avfall bör motsvara avgiftsklass 5 eller 6, i stället för avgiftsklass 3.

- Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det inte föreslås någon avgift för tillsyn av nationella avfallstransporter. Det nämns heller ingenting om hur länsstyrelsens uppsökande tillsyn av yrkesmässig insamling av avfall, handlare, mäklare och avfallstransporter ska finansieras.
- Länsstyrelsen befarar att med för låga tillsynsavgifter och avsaknad av finansiering för tillsyn blir konsekvensen framför allt att tillsynen riskerar att bli kraftigt underfinansierad vilket troligen leder till att inte tillräckliga resurser kan avsättas för tillsynen jämfört med behovet. Detta kan sammantaget medföra att länsstyrelsens resurser inte kommer räcka till och att tillsynen drabbas negativt.
- Länsstyrelsen anser att elektroniska produkter som ska lämnas in till kommunernas insamlingssystem för återanvändning noggrant ska kontrolleras av personal och att det för detta ändamål bör tas fram en nationell standard för dessa kontroller
- Länsstyrelsen anser att de platser där man gratis ska kunna hämta inlämnade återanvändbara produkter ska vara bemannade.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen är positiv till flera förslag på ändringar som presenteras i promemorian och instämmer med att det behövs mer tillsyn inom avfallsområdet. Länsstyrelsen är särskilt positiv över föreslagna åtgärder för att öka materialåtervinning av avfall samt till att avfallslagstiftningen moderniseras och förenklas. Länsstyrelsen är även positiv till att terminologin ändras och förtydligas.

Nedan följer Länsstyrelsen synpunkter på förslagen i sak.

Avsnitt 4.3 Mer tillsyn på avfallsområdet nödvändig för rättvis konkurrens och bekämpning av illegal hantering

Länsstyrelsen instämmer i att tillsynen på avfallsområdet är otillräcklig och kan leda till en snedvriden konkurrens samt skapa möjligheter för kriminella aktörer. Länsstyrelsen är därför generellt positiv till regeringens ambition att avfallslagstiftningen tydliggörs och att ansvarsfördelning mellan tillsynsmyndigheterna tydliggörs. Att exempelvis flytta ett tillsynsansvar mellan kommun och länsstyrelse är dock inte tillräckligt.

Både förebyggande insatser och en förstärkt tillsyn är nödvändiga för att motverka snedvriden konkurrens och illegal avfallshantering. Att centralisera kommunernas tillsyn till länsstyrelsenivå kan eventuellt innebära en risk för motsatt effekt: en standardiserad tillsyn som saknar den avgörande lokala insikten. I stället bör den kommunala tillsynen fortsatt stärkas med bland annat mer utvecklad central tillsynsvägledning för att effektivisera tillsynen inom avfallsområdet.

För att höja kompetensen och främja samverkan mellan kommunala tillsynsmyndigheter och andra myndigheter på regional nivå bör varje länsstyrelse ha en utsedd avfallsbrottssamordnare som aktivt arbetar med frågan. Även om delar av detta redan genomförs idag, sker det inte enhetligt över hela landet.

Arbetet mot illegal avfallshantering bör ges en tydlig nationell inriktning, exempelvis genom den nationella tillsynsstrategi som Naturvårdsverket utformar. Dessutom borde en nationell avfallsbrottssamordnare tillsättas för att leda och samordna det nationella arbetet mot avfallsbrottslighet.

Avsnitt 5.2 Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter

Det föreslås att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska ansvara för det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av bland annat förbrukat matfett, i stället för kommunen. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det har förekommit stölder av förbrukat matfett som säljs till högstbjudande i andra länder. Enligt uppgifter från NOA inom polisen har matfett blivit en lukrativ bransch för organiserad brottslighet. Det är dock oklart hur det kan påverkas av att låta privata aktörer hantera avfallet.

Avsnitt 5.4 Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för

Länsstyrelsen är generellt positiv och tillstyrker förslaget att länsstyrelsen ska, på begäran, kunna besluta att en yrkesmässig verksamhet får hantera avfall som kommunen ansvarar för och som producerats i den egna verksamheten. Dock bedömer länsstyrelsen att det behövs en längre införandetid så att länsstyrelserna och Naturvårdsverket hinner samverka och ta fram vägledning och rutiner kopplat till denna nya arbetsuppgift.

Avsnitt 6.2 Förändringar av länsstyrelsens och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet

Länsstyrelsen avstyrker förslag om att länsstyrelsen ska vara ensam tillsynsmyndighet över handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare av avfall och nationella avfallstransporter och anser att tillsynsansvaret bör ligga kvar på kommunen. Länsstyrelsen anser dock att de fem länsstyrelser som har ansvar att utöva tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter också bör få ett tillsynsansvar för nationella avfallstransporter.

Länsstyrelsen delar inte promemorians synpunkt att Länsstyrelsen skulle vara bättre lämpad för tillsynsansvaret över handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare av avfall och nationella avfallstransporter. Att verksamheter behöver anmäla och söka tillstånd enligt ovanstående hos länsstyrelsen innebär inte att länsstyrelsen har bäst kunskap eller är bäst lämpade för att utföra tillsynen. Dessa ärenden hanteras rutinmässigt och kräver egentligen ingen miljö- och tillsynskompetens.

Kommunala tillsynsmyndigheter besitter ovärderlig lokalkännedom och kunskap om kommunens verksamheter, aktörer och geografiska förhållanden. Denna kompetens är avgörande för att bedriva en effektiv tillsyn och bör inte underskattas. De bedriver tillsyn över anmälningspliktiga verksamheter och så kallade u-verksamheter. Exempel på sådana verksamheter är just avfallshandlare och mäklare, yrkesmässiga insamlare av avfall och företag som transporterar avfall. Dessa verksamheter är oftast små men är vanligt förekommande i alla kommuner. Genom sin lokalkännedom kan kommunerna upptäcka och bedriva tillsyn över dessa verksamheter i sin ordinarie tillsyn. Utan kommunernas insatser riskerar länsstyrelsen att missa dessa verksamheter.

Avfallstransporter inom Sverige har länge varit en bransch som saknat tillräcklig tillsyn. Under de senaste åren har dock många kommunala tillsynsmyndigheter påbörjat arbetet med att kontrollera avfallstransporter inom sina respektive kommungränser. Genom myndigheternas satsning mot avfallsbrottslighet har flera kommunala tillsynsmyndigheter utvecklat samverkan med poliser, fått stöd i tillsynsarbetet samt tillsynsvägledning av Länsstyrelsen för att kunna bedriva denna tillsyn. Med kommunens lokalkännedom och den ökade satsningen på att bedriva tillsyn av nationella avfallstransporter finns det en risk att tillsynsinsatserna minskar om länsstyrelsen ensamt ska ansvara för tillsynen, särskilt med tanke på

det mycket stora geografiska området. Minskad tillsyn riskerar att snedvrida konkurrens till fördel för oseriösa verksamhetsutövare

Länsstyrelsen står även fast vid förslaget att de fem länsstyrelser som har ansvar att utöva tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT) ska ges ansvar att tillsammans med kommunerna utöva tillsyn över avfallstransporter nationellt (förslag i redovisningen av regeringsuppdraget om Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet (Naturvårdsverket m.fl.)). Länsstyrelsen anser att om GRÖT-länen i samband med sin tillsyn av avfallstransporter ute i exempelvis hamn uppmärksammar avfallstransporter med brister avseende nationella avfallslagstiftning bör ha befogenheter att besluta om föreläggande eller förbud.

Det föreslås även i promemorian att länsstyrelsen ensam eller tillsammans med andra länsstyrelser bör tillgängliggöra på en webbplats vilka avfallstransportörer som har tillstånd eller fullgjorts anmälan. Länsstyrelsen vill bara uppmärksamma att denna information redan finns tillgänglig, se länk: [Hem - Kontrollera avfallstransportörer](#). Detta med stöd av 5 kap. 16 § avfallsförordningen (2020:614).

6.3 Nya tillsyns- och provningsavgifter på avfallsområdet

Länsstyrelsen anser att avgiften för handläggning för provningar av ansökningar från yrkesmässiga verksamheter som önskar hantera sitt kommunala avfall är alldeles för låg. Länsstyrelsen anser att avgift för denna typ av handläggning bör motsvara avgiftsklass 5 eller 6. Det anges i promemorian att denna typ av bedömning betraktas vara likvärdig i omfattning och svårighetsgrad som provningen av anmälan om handlare, mäklare och insamling av avfall. Avgiftsnivån för ansökan föreslås därför vara densamma för denna typ av provning, det vill säga avgiftsklass 3. Detta är dock felaktigt då denna provning egentligen omfattas av avgiftsklass 1. Men Länsstyrelsen kan ändå konstatera att den aktuella provningen avser en ansökan som kräver en mer omfattande handläggning. Handläggning av denna typ av ansökan omfattar bedömning, remissförfarande till flera kommuner och beslutsskrivning som länsstyrelsen bedöms vara mer omfattande än handläggning av de i promemorian beskrivna anmälningarna/ansökningarna.

Det föreslås även i promemorian att för tillsynen över yrkesmässig insamling av avfall, handlare, mäklare och yrkesmässiga

verksamheter som hanterar kommunalt avfall ska en tillsynsavgift utgå med 1 000 kr per kalenderår. Länsstyrelsen har uppmärksammat att det inte nämns någon avgift för tillsyn av avfallstransporter. Vidare framgår det inte i promemorian hur uppsökande tillsyn av sådana verksamheter bör finansieras.

Länsstyrelsen befarar att med för låga tillsynsavgifter och avsaknad av finansiering för tillsyn blir konsekvensen framför allt att tillsynen riskerar att bli kraftigt underfinansierad vilket troligen leder till att inte tillräckliga resurser kan avsättas för tillsynen jämfört med behovet. Detta kan sammantaget medföra att länsstyrelsens resurser inte kommer räcka till och att tillsynen drabbas negativt.

Avsnitt 8.1 Insamlingssystem för återanvändning

Länsstyrelsen stödjer förslaget att kommunen ska ge privatpersoner, företag och sammanslutningar att kostnadsfritt hämta återanvändbara produkter på en angiven plats, men under vissa förutsättningar. Det är viktigt att produkterna kontrolleras noggrant vid inlämning för att säkerställa funktion och att de inte innehåller otillåtna ämnen. Eftersom dagens produkter ofta är tekniskt avancerade, kortlivade och svåra att reparera, behöver personalen ges förutsättningar att kunna genomföra kontrollerna. Detta gäller särskilt för elektroniska produkter. Länsstyrelsen föreslår att en nationell standard för dessa kontroller tas fram, inklusive tekniska riktlinjer hur olika produkter ska bedömas, speciellt för elektroniska produkter.

Länsstyrelsen anser vidare att det bör förtydligas att de platser där man ska kunna hämta inlämnade produkter gratis inte är obemannade. Länsstyrelsen anser att detta vore olämpligt och kan ge upphov till att kriminella aktörer eller andra med dåliga avsikter utnyttjar detta. Det kan även leda till att godset i slutändan förstörs eller leder till nedskräpning.

Avsnitt 9.1 Den nationella avfallsplanen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med en nationell avfallsplan. Länsstyrelsen befarar dock att de politiska incitamenten att arbeta med förebyggande insatser inom avfallshantering på kommunal nivå riskerar att minskas om kraven på de kommunala avfallsplanerna tas bort.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad länsöverdirektör Helena Remnerud med handläggare Matilda Hermansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också miljödirektör Johanna Lindgren och avdelningschef för rättsliga frågor Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.